

De voormalige infirmerie van het begijnhof van Diest.

deselve, in de groote dierte der graenen veel broods sijn verslindende en daerenboven de peste souden mogen verbreyden ende oock de secrete wachten en defensien deser stadt turberen en beletten.” Wouter Wouteren was de stadsbeul⁽¹⁾.

En buiten de stad lag de beslotenheid van het begijnhof, met daarin de microkosmos van de infirmerie. In 1480 telde men 70 personen op het begijnhof^(a). De rekeningen zijn opgesteld in het Middelnederlands, met zijn bijzondere charmes. Wij hebben veel te danken aan het uitstekende *Middelnederlands woordenboek*, dat u vindt op <http://gtb.inl.nl/?owner=MNW>.

Bronnen en rekeningen midden 15de eeuw

Over de infirmerie mochten we drie nuttige bronnen aantreffen: de rekeningen van 1455-1456, de statuten uit 1600, naast de regel of statuten voor de meesteres van de infirmerie, opgemaakt in 1590. Een transcriptie van deze bronnen vindt u op http://www.vriendenbegijnhof.be/?page_id=269, onder de nummers 6.30 tot 6.32. Beide voormelde statuten vermelden niet de verplichting tot het opmaken van rekeningen. De statuten uit 1600 bepalen wel dat de rentmeester van

het begijnhof “sal alledrye jaeren eenen per-tinenten staet overgheven van alle de goeden, ende rekeningen doen van synen ontfanck ende administratie naer ouder gewoenten.”

Wat er ook van zij, voor de jaren 1438 tot 1476 werden jaarlijks de ontvangsten en uitgaven van de infirmerie zorgvuldig opge-maakt en nagezien door een vertegenwoor-diger van de landsdeken met de mombaren en stadsschepenen. Soms, maar niet altijd wordt de naam van de rentmeester vermeld: Willem Vanden Wyngaerde (1455) en Henric Van Mechelen (1460).

De rekeningen werpen een licht op het dagelijks leven en op de gang der seizoenen. Ze tonen het belang aan van het ‘dagelijks brood’ en van de inspanning en aandacht die daaraan werden besteed. Men leefde van en op het land.

De rekeningen zijn transparant en helder opgesteld. Bovendien werden voor tarwe en rogge de inkomende en uitgaande hoeveelheden, evenals de voorraad zorgvuldig opgevolgd. Op zakelijk vlak mogen we zonder enige twijfel van nauwgezet beheer en opvolging gewagen. Of nog: in dit stukje middeleeuwen is beslist geen duisternis te bespeuren...

Meesteres van de infirmerie

De statuten van de infirmerie bevestigen dit: “Als dese meestersse nu tot desen swaren last ende moeilijk officie bequaem ghevonden, ghecosen ende inghesteldt is...” Het beheer van de infirmerie vereiste veel bekwaamheden: algemeen beheer, dagelijks beheer, administratie, personeel, aankopen, verkoop van de overschotten van tarwe en rogge, vervoer aan en af, beheer en onderhoud van onroerende goederen, het eigen landbouwbedrijf, de windmolen, de vele soorten munten in omloop... Naast de zakelijke beslommeringen was er de aan de meesteres van de infirmerie toevertrouwde moederlijke zorg voor de kostgangers “om haere arme ofte ghebreckelijcke kinderen met een moederlijke liefde ende saechtmoedigheid te regeren”. De meesteres diende zowel kennis te hebben als wijsheid, ‘scientia’ en ‘sapientia’, en het tijd-lijke en eeuwige in acht te nemen.

Korte samenvatting van de rekeningen

De rekening loopt van ‘Sinte Jans dage Baptisten 1455 tot Sinte Jans dage Baptisten 1456’. De feestdag van Johannes de Doper valt op 29 augustus. Naast een financiële boekhou-ding was er ook een goederenboekhouding

en wel voor tarwe en rogge. Overschotten daarvan werden verkocht en in geld omgezet. De rekenmunt was het Brabantse pond, afgekort geschreven als *℥*, afgeleid van het Latijnse pond, genaamd 'libra', dat gelijk was aan 20 schellingen of 240 groten of 1440 miten. We drukken alle bedragen verder uit in ponden, maar dan decimale, net als onze Britse vrienden deden vanaf 1971, want dat is toch net iets handiger...

Beginsaldo in kas 12,1

Inkomsten

• rente op huizen.....	16,6
• rente op 'verhuerden lande'.....	27,9
• testamenten en diverse 'toevallen'.....	8,4
• tarwe: in, uit en verkoop.....	7,4
• rogge: in, uit en verkoop.....	18,1
TOTAAL INKOMSTEN.....	78,4

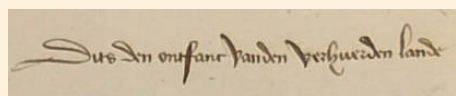
Uitgaven

• betaalde renten.....	2,2
• personeel (boden), voeding, drank, allerlei	45,9
• de 'cost vander cokenen'.....	14,2
• de kost van de (blijbaar eigen) windmolen.....	9,8
TOTAAL UITGAVEN.....	72,1

Eindsaldo in kas..... 18,7

Inkomsten uit onroerende goederen

Vooreerst vermeldt de rekening de 16,7 ponden rentengeld op welgeteld 57 panden. Het zijn meestal woningen, maar ook vier 'cameren', waarvan er zeven buiten de stad gelegen zijn. De inkomsten van landbouwgronden zijn groter: 28 ponden. Die gronden lijken allemaal buiten de stad te liggen. De vele munten in omloop verbazen: Rynsch guldene, oude groten, Antwerpschen schilt, gulden, scellinge Turnoyse, Vleemschen nobel, oude Engelsche, oude schilde, scellinge Lovens, scellinge Vleemisch, gouden Peeter, Vleemsche groote, penningen Lovens, Engelsche schellingen payments... De geldwiseselaars hadden het allicht heel druk.

Er waren ook de vele oppervlaktematen die werden gebruikt voor akkerland: gemeten lants, bunder lants, aerdekens, roeden, eenen streepken lants, eenre spaden lants, roeden aerts...

Maar er is nog een derde bron van onroerende inkomsten: de rente-inkomsten, uitgedrukt in rogge. In geld gewaardeerd, beliepen die inkomsten 35,9 pond. Ook werd 18 zester tarwe geleverd uit de molen, met een waarde van circa 4,4 pond. Of nog, naast de financiële boekhouding was er een goederenboekhouding.

Wij denken in geldwaarde, maar in de landbouweconomie van toen waren granen, en dan vooral rogge, minstens even belangrijk als geld en ruilhandel was een gewone zaak. Ook lonen en arbeid werden soms in rogge vergoed, zoals verder nog zal blijken.

Kort samengevat: de inkomsten in natura, tarwe en rogge, beliepen 40,3 pond, de inkomsten in geld uit rentes op huizen en gronden 44,7 pond.

Dits vanden testamenten ende toevallen

Van het totaal van 8,4 pond is er 7,5 pond afkomstig van "van twee crancken die gestorven zyn". De uit 1600 daterende, dus latere statuten vermelden: "Die de provinge vanden heyligen Gheest oft Infirmerye sullen ghenyeten, sullen hun goet naer de doot, boven schult ende uuytvaert aende voerschreven Taefel oft Infirmerye laten." Of concreet: het bezit van een begijn die overleed in de infirmerie, kwam aan de infirmerie toe. Twee huiden brachten 7 schellingen op.

Tarwe: een verbruiksproduct

De gebruikte maat is de zester (de Romeinen kenden al het 'sextarium'), onderverdeeld in 4 viertelen en één viertel in 4 moken (mudde, modekijn; allicht afgeleid van het Romeinse 'modiolus'). De rekening van de tarwe is kort. Dat jaar kwamen 18 zester tarwe binnen van de molen. Een aankoop van tarwe wordt niet vermeld en dat laat vermoeden dat het om eigen gewin ging. Daarvan werd 9 3/4 zester, hetzij iets meer dan de helft, "verbacken". Eén moken werd uitgegeven om de "peerden te beslane" en twee om de bijlen "te scherpen". Er bleven 8 zester en 1 moken over, die in driemaal verkocht werden. De gemiddelde prijs was 0,24 pond, maar varieerde van 0,17 tot 0,27 pond per viertel. Blijkbaar werd geen voorraad aangehouden. Anders dan voor de rogge wordt geen begin- of eindvoorraad vermeld en werd de beschikbare tarwe periodiek verkocht. Tarwe werd blijkbaar eerder beschouwd als een verbruiksproduct dan als een bewaarproduct.

Rogge

Van rogge werd wel een voorraad aangehouden en die werd blijkbaar verdeeld over vijf plaatsen: in de molen, in de schuur, verder worden nog achterstallige leveringen vermeld (een soort bewaring bij derden) en de beginvoorraad, vermoedelijk in eigen huis en omschreven als "aende late (laat = kist, koffer) ende opten zolder". Opvallend is dat de begin- en eindvoorraad vrijwel identiek zijn: 52 zester en beide met een waarde van zowat 38 pond.

Rogge was ook een belangrijke bron van inkomsten en een direct betaalmiddel. De rentes van rogge ontvangen beliepen 49 zester, met een waarde van 36 pond. We tellen 44 renteplichtigen en de rogge kwam van heinde en ver: van Lier, Oelegem, Zandhoven, Ranst, Wilrijk, Millegem, Boechout, Hove, Hoogstraten, Ekeren, Brecht, Massenhoven, Aartselaar,...

Het jaarverbruik van rogge beliep 23,5 zester: 14 om brood te bakken en de overige 9,5 als vergoeding of betaling. De voorraad dekte dus de behoeften voor net iets meer dan twee jaar. Verschillende taken of diensten werden deels vergoed in rogge: de parochiaan van het begijnhof kreeg 2,75 zester en de Heilige Geest 1 zester. Verder werd rogge besteed voor zaaigoed "gesaeyt" (0,9) en kregen de scholieren (zij die zongen in de kerk) en Here Janne Cant beiden 0,75 zester. Een half zester was telkens voor het klooster van Sinte-Michiels, voor het beslaan van de paarden, het scherpen van de bijlen en voor "d'laken vanden corene"; we vermoeden dat daarmee graanzakken bedoeld zijn. Verder nog een kwart zester voor "den huyse van Herentals den costere int hof". Eén achtste zester voor de "ziek-enliede" (ziekenoppassers), de kosteressen, "den heiligen gheest t'onsen vrouwen den gasthuyse van Sinte Lysbetten", "der kerken int hof der Infirmerien capelle op Clapdorp", "vander poorten t'ontsluytene".

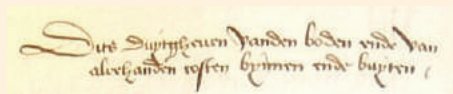
Een deel van de rogge werd verkocht: 25 zester voor 18 ponden en 3 schellingen; de gemiddelde prijs was 0,18 pond per viertel. Het jaar daarvoor beliep de prijs nog 0,8 pond; het jaar daarna 0,76 pond.

Dits den chys die uter Infirmerien gaet

Het woord 'chys' had meerdere betekenissen: een vergoeding betaald aan de eigenaar voor het gebruik van het land, maar ook belasting of grondrente. In samengestelde woorden vinden we onder meer: raemcijs, molencijs, lantcijs, cijsdach, cijsngelt, cijsmeester. Maar alle bedragen zijn kleiner dan 1 pond; het totaal belooft 2,1 pond. Het klooster van Sint-Michiels ontvangt 0,8 pond, de "scholieren int hof" driekwart pond. Interessant is de laatste post: "Item den her-

toge van Brabant ii gr. en een muddeken ruwen evenen". Dat laatste betekent haver.

Dits duyghgeven vande boden ende van alrehanden kosten bynnen ende buyten

De bekoring om deze 73 posten, in totaal ter waarde van 45,6 pond, naar aard zowel als inhoud te onderzoeken, was voor mij onweerstaanbaar groot. We poogden de posten in groepen op te delen en dat leverde de volgende tabel op:

	ponden	%
voeding	11,7	25,6 %
bier en wijn	10,0	21,9 %
boden	5,9	12,8 %
diverse	5,6	12,3 %
landbouw	5,3	11,7 %
onderhoud, herstellingen	4,1	9,1 %
Mariën Huyghen	3,0	6,6 %
	45,6	

Aankopen van voeding vormen de grootste post met 11,7 pond. En eigenlijk zijn de kosten voor landbouw (5,3 pond, waarover later meer) direct of indirect gedaan om voeding te produceren. De aangekochte voeding bestaat meestal uit weinig of minder bederfbare producten. We vermoeden dan ook dat de aankopen van verse voeding onder de hoofding "*cost vander cokenen*" te vinden zijn, waarover later meer.

We leren hier meer over het dieet: erwten, gort (gepelde gerst), *van backene ende schoon broot* (boekweitbrood), *raepbroot ende lysaetbroot* (raapzaad en lijnzaad), *thyenderapen*, *den crancken froyt* (fruit), *den huysse froyt*, *den crancken voer haren kase*, *den huysse kase*, *tonharinc ende bocxhovinc* (bokking; gerookte haring? of gaat het om 'botshoof', een vis met een dikke kop, zee-duivel ook 'zeepadde' genaamd?), *viere magher verkene*, *koren de verkens mede te meste-ne*, *twee vette koeie*, *van koeien ende verkene ne te slane* (slachten). Er werden dus varkens vetgemest. Minstens kwam er varkens- en rundsvlees op het bord. Gevogelte of kippen worden niet vermeld. Maar vrijwel zeker werden kippen gehouden en ook geslacht. Bovendien werden eieren erg gewaardeerd in de keuken van toen.

Ook erwten werden zeer gewaardeerd. Zo treffen we erwten aan in twee testamenten van begijnen uit Lier⁽³⁾. Margareta Peeters meldt in haar testament, opgemaakt in 1485, dat op de dag van haar uitvaart "*sal doen te vier* (op het vuur zetten, koken) *een muddeken erten* (erwten) *ende deylen elker beginen aldaer een scotel erten ende een witbrood van vier miten*". Juffrouw Margareta Colebrax wenst in 1498 een jaargetijde met verdeling van brood en erwten en op de dag van haar

uitvaart 25 broden van 4 miten met een mudde erwten uit te delen aan de armste begijnen en idem "*int cloester van Syon*".

We vernamen al dat tarwe en rogge werd "*verbacken*". Naast tarwe- en roggebrood werd dus ook boekweitbrood, raapzaadbrood en lijnzaadbrood aangekocht. Wat "*thyenderapen*" zijn, konden we niet achterhalen. Er werd kaas gegeten en opgelegde haring en bokking. In de Antwerpse schepenregisters zijn er meerdere meldingen van transacties van "*tonharinx vol zoete ende wel gepackt*"; met dat zoete was allicht zout bedoeld. Enkele toponiemen uit het Antwerpen van die tijd verwijzen naar haring: een huis genoemd de Vijf Haringen, het Haringvliet.

Vier "*magher verkene*" en "*koren de verkens mede te meste-ne*" laat vermoeden dat varkens werden vetgemest om ze later te "*slane*", te slachten, net als de "*twee vette koeie*". Ook wordt de aankoop vermeld van "*mostaert ende azyn*" en van "*cruyt*". Dat laatste kan zowel groente, geneeskrachtige plant als specerij betekenen, maar we vermoeden het laatste. Ook "*smout*" (dierlijk vet of olie) werd aangeschaft.

Bier en wijn staan op de tweede plaats, met "*den crancken voer huer daghelix bierghelt*" 6,3 pond, "*den huysse om biere*" 2,3 pond en "*den crancken te hoochtyden om bier*" 0,7 pond. De "*crancken*" kregen wijn "*te viere hoochtyden*", alsook op "*tallen onser vrouwen daghen*", samen goed voor 0,7 pond. Bier was alledaags, maar de wijn werd voorbehouden voor bijzondere kerkelijke feestdagen. Leo Moulin⁽²⁾ stelt het zo: "De hoeveelheden bier waren inderdaad groot. Men mag echter niet vergeten dat het bier beschouwd werd als een voedingsmiddel: het was het "vloei-bare brood" der armen. Twee liter per dag was heel gewoon. De monniken in de 15de eeuw, een periode van lichamelijke en geestelijke crisis, en zelfs de kloosterzusters dronken met het grootste gemak drie liter bier per dag, soms wel zeven liter."

De boden

We menen deze "*boden*" als dienstboden te mogen beschouwen. De vijf vermelde personen ontvingen samen 5,9 pond. De tekst vermeldt één *knecht*: "Peteren den knape" en drie "*joncwiven*" of dienstmeiden: Margrieten, Katlinen en Grietken. En voor elk volgt hun loon (*huere*) en de kostenvergoeding, 4 tot 5 schellingen elk, voor "*coussen ende schoen, doecke en zolen*". Ook een "Jouffrouwe" krijgt een loon, een vergoeding voor "*schoenendenzolen, envooreen roclaken*". Deze Jouffrouwe kreeg een loon van 15 schellingen, de knecht 26, de joncwiven respectievelijk 20, 16 en 12 schellingen. De kost van kousen en schoeisel was vrij hoog in vergelijking met het loon.

Landbouw en van maaïen tot opslag

De infirmerie had landbouwgrond in eigen beheer. Er is sprake van "*vander Infirmerien zaeylande te winnen*", van mest "*messe daer toe gecocht*" en het vervoer daarvan "*van mes te vueren*". En er moest rogge en haver ("*evene*") geoogst worden en ook gehooïd. En alles moest worden binnengehaald, vermoedelijk naar de molen en de schuur: "*van picken roghe ende evene, van binden rogghe ende evene, van mennen rogghe ende evene, van maeyene gars (gras), van hooyene, van mennen hooye*". Ook was er tol te betalen: "*item van wechghelde*". De hoeveelheid hooi, het veevoer voor de winter, bepaalde hoeveel dieren men tot de volgende lente kon onderhouden en hoeveel stuks geslacht moesten worden.

Diverse

Altijd boeiend die kleine details en meestal spreken ze voor zichzelf: Vlas en weefloon "*om vlas ende van wevene*". *Item om zeepe*. *Item om manden ende besseme* (bezems). *Item om eerden vate*. *Item om nyeuwe cuypen ende van tobben te bindene*. *Item om colsaet*. *Item van tellene van opdraghene ende van vuerne* (van natellen, dragen en vervoeren). *Item van scepenen brieven ende zendbrieven*. *Item van nyeuwen wercke van twee gemeten waterlants*.

Ook een aantal personen werd bedacht, meestal met geringe bedragen (samen 0,05 pond): *de predikheren ende den bisscop van onser vrouwen*, *item der stad boden tot hueren coecke (koek, taart, gebak)*, *item den boden bynnen huys tot hueren weerdere*, *item den moelneer ende den drivere tot hueren weerdere*.

Maar dan wordt een betaling van drie pond aan Mariën Huyghen vermeld. Zij ontving minstens vijf jaar datzelfde bedrag: niet onaanzienlijk, als men het vergelijkt met het loon van de dienstboden. Welke functie of taak zij vervulde, wordt niet aangegeven. Had zij de dagelijkse leiding van de infirmerie, was zij de rechterhand van Kerstyn Diwouts, meesteres van de infirmerie? We weten het niet.

En dan de kosten voor de feestdagen: *item den cost opten derthiendach* (driekonin-gen; 13 dagen na Kerstmis), *item den cost opten palmsondach*, *item den cost opten meydach* (1 mei), *item den cost opten kermisdach* (niet wat we spontaan denken, maar wel de dag van de viering van de kerkwijding, dat is de wijding van een kerk ten dienste van een heilige), *item om twee ghelten wyens der kerken int hof* (ghelte = een inhoudsmaat, onder meer voor wijn),

item op onser vrouwen dach lichtmisse om wyn ende wassen keerssen.

Turf en hout:

item om iii ½ last torve (kost: 1,5 pond),

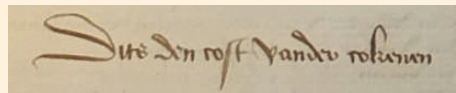
item van houte te maken,

item van houte te vueren.

Onderhoud en herstellingen

Een oven werd hersteld “van eenen hoven die gemaect is inde Infirmerye”. Er was blijkbaar al een oven, allicht om brood te bakken. Het jaar voordien werden 800 “mutsaerts” aangekocht, dat zijn de takkenbossen gebruikt om een bakoven te verhitten. En het rieten dak werd hersteld: “om riet dat verdeckt is opte Infirmerye; van riet te vuerne; om latten, bantroyen ende teenen; item van deckene”. Verder de kosten voor de afpaling van een terrein: “Item betaelt vanden coste vander lester reninge”.

Dits den cost vander cokenen

In totaal 14,2 pond; allicht betreft het hier de kosten van de keuken. Een “cokene” lijkt meestal keuken te betekenen, de plaats waar de “coc” of “cock” doende was. Maar “cokenen” heeft ook de betekenis van “spijzen”. Dan zou het hier de aankoop van verse voeding kunnen betreffen. Het bedrag ligt hoger dan de reeds vermelde 11,7 pond voedingsaankopen. Waar dit geld precies aan besteed werd, is niet meteen duidelijk. We vermoeden dan ook dat het om de geregelde dagelijkse aankoop van verse voeding gaat, in tegenstelling tot de onder “alrehanden costen” vermelde voedingsaankopen; dat zijn meestal producten die langer bewaard kunnen worden.

De kost is verdeeld over zeven perioden: *Sinte Jansmisse tot Sinte Laureysmisse, dan tot resp. bamisse, Sinte Mertensmisse, kerssavont, vastelavont, paesschen* om te eindigen op *Sinte Jansmisse*. En wanneer viel Pasen dat jaar? Uitgaande van een tabel die voorkomt in de Turnhoutse schepenregisters, was dat 23 maart 1456.

Het totaalbedrag beloopt 14,2 pond. Als we uitgaan van 29 augustus, krijgen we zes periodes van respectievelijk 33, 41, 43, 43, 46 en 159 dagen, samen 365 dagen. Dan werd er per week en in schellingen besteed:

- van 29 augustus tot 1 oktober: 16,3 sc.
- tot 11 november: 5,8 sc.
- tot vastenavond: 7,2 sc.
- tijdens de vasten: 1,05 sc.
- van Pasen tot 29 augustus: 3,2 sc.

In de eerste periode, de maand september, zijn de uitgaven opvallend hoog. Mogelijk werden dan voorraden voor de wintermaanden ingekocht.

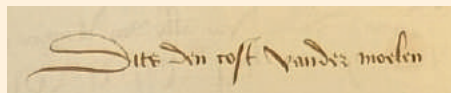
Daarna werd er per week 5,8 tot 7,2 schellingen uitgegeven, van oktober tot vastenavond. In de koude van de herfst en winter was er allicht een grotere behoefte aan calorische. Men moest zich immers wapenen tegen de kou; verwarming was een zeldzame en dure luxe. Tijdens de vastenperiode vallen de uitgaven wel sterk terug: tot 1,05 schelling per week.

Van Pasen tot eind augustus, de langste periode, zijn de kosten eerder laag: slecht 3,2 schellingen per week. Mogelijk kon in die periode geoogst, geplukt en geraapt worden en diende men dan ook minder in te kopen.

Kort besluit: de vasten werd ernstig onderhouden. Verschillende, nu vergeten woorden uit het Middelnederlands hielden verband met de vasten. We vermelden terloops “hongerdoec”: een zwarte doek, waarmee in de vasten het schilderwerk van het altaar werd bedekt, en “vastelike spise”: het tijdens de vasten geoorloofde voedsel.

Een kookboek uit de 15de eeuw is ons niet bekend, maar wie meer wil weten over de keuken op het einde van de 16de eeuw, vindt beslist zijn gading in het *Koochoec oft familieren keukenboec* ^(d) van de hand van Antonius Magirus, uitgegeven in Leuven in 1612. Zo genoot men toen “pottagie van slacken”, “toerte van ooghen, ooren, swesers, ens cloottiens van cabrettiens” en veel lekkers meer. Als gevogelte worden naast kip ook leeuweriken vermeld, evenals merels, ganzen, reigers en duiven. Uiteraard werden veel eieren verbruikt. Tot zover “over cokenen en vasten”...

Dits den cost vander moelen

En hiermee komen we aan de laatste rubriek van de rekeningen: de kosten van de molen, die dat jaar 9,8 pond beliepen. Blijkbaar gaat het om een windmolen, want er werd 2,6 pond besteed om een molenwiek (“molenroede”) te vervangen en 1,3 pond aan zeillaken. Ook diende het dak hersteld te worden: een “waghenschote”, eigenlijk het zijstuk van een wagen en bij uitbreiding een eikenhouten plank, werd aangekocht, gezaagd en door een timmerman geplaatst (“deckene”), samen met een nokbalk (“vorst”). Dat alles was goed voor 3,5 pond, de nagels inbegrepen. Een nieuwe kar werd aangeschaft, met ijzer beslagen en de gareelmaker aangesproken, samen goed voor 1,9 pond. En wat klein gerei wordt vermeld: molenkoorden, zelen en zakbanden, en ook smeervet “smeere aende moelen verbesicht”.

De zorg voor de zieken: “de infirmis”

De *Regula Benedicti*, de kloosterregel van Benedictus, stamt uit de 6de eeuw.

Hoofdstuk 36 handelt “over de broeders die ziek zijn”. We mogen vermoeden dat deze regel bekend was en naar analogie door de begijnen werd toegepast. We citeren de aanvang: “Vóór alles en boven alles moet men zorg dragen voor de zieken, zodat ze werkelijk gediend worden als Christus in eigen persoon, daar deze immers gezegd heeft: “Ik was ziek en gij hebt Mij bezocht” en “Wat gij aan een van deze geringsten hebt gedaan, hebt gij aan Mij gedaan”. De zieken van hun kant moeten er dan ook aan denken dat zij ter ere Gods gediend worden en zij mogen het hun broeders niet moeilijk maken door hun veeleisendheid. Toch zou men hen dan geduldig moeten verdragen, omdat men bij dit soort mensen een rijker beloning verwerft. De abt moet derhalve de grootste zorg aan de dag leggen om te voorkomen dat de zieken onder enige verwaarlozing te lijden hebben. Voor de zieke broeders wordt een afzonderlijk verblijf bestemd met een ziekenverpleger die godvrezend is, dienstvaardig en zorgzaam.”

Zowat alle begijnhoven hadden een infirmerie, een afzonderlijk verblijf dus voor de zieken. De rekeningen tonen ten overvloede aan dat deze zorg uitgebreid was. Het komt ons voor dat de inspiratie van Benedictus' woorden onverkort werd toegepast: voor en boven alles zorg dragen voor de zieken... De ware caritas.

Jef Van den Bergh

Internetbronnen

- a. http://www.avbg.be/kroniek_Antwerpen_1401-1500
- b. Antwerpen, Stadsuitbreiding tot aan de 16de-eeuwse Spaanse Vesten, <http://7thheaven.be/bron.php?type=alles&id=antwerpen-stadsuitbreiding-tot-aan-de-16de-eeuwse-spaanse-vesten>
- c. Yvan Derycke, *Eigenamen vermeld in SR 37-38 (1446-1449) en SR 46-49 (1453-1454)* (bron: Felixarchief)
- d. Antonius Magirus, *Koochoec oft familieren keukenboec*, http://www.magirus.net/wp-content/uploads_magirus/2007/09/magirus-1612-transcriptie.pdf
- e. Sint-Benedictus, *Regel voor monniken*, <http://www.intratext.com/X/DUT0023.htm>

Literatuur

- Bert Verwerft, *De beul in het Markizaat van Antwerpen tijdens de Bourgondische en Habsburgse periode (1405-1550)*, Gent, 2007
- Leo Moulin, *Europa aan tafel*, Mercatorfonds, Antwerpen, 2002, 244 blz.
- Archief Lier, *Inventaris van de charters van het begijnhof van Lier*, Jef Van den Bergh, 2016